

BASKIN ORAN

1. Birçok farklı gazetelerde köşe yazarlığı yaptınız. Türkiye’de gazeteci olmayı anlatır mısınız? Türkiye’deki basın özgürlüğü hakkındaki görüşleriniz nelerdir?(gazete ve yazar otokontrolü)

Ben gazeteci değilim. Akademisyenim. Ama 1985’ten beri fikirlerimi haftada bir köşe yazılarımla kamuoyuna duyururum. Bunun, akademisyenlik görevleri arasında olduğuna inanırım.

Türkiye’de basın özgürlüğü vardır. Ama epey sınırlıdır. Yasalar da sınırlar, kamuoyunun tepkisinden korkmak da sınırlar. Bu iki sınırlama hem yazar hem de gazete için geçerlidir.

Bütün yazılarımı eşime, bazı yazılarımı da hem eşime hem avukatıma okuturum. Özellikle ikincisinin “bunu savunmakta zorlanırsınız” dediği yerleri tekrar yazarım. Aynı şeyi söylerim, fakat farklı kelimelerle. Bu sayede hem istediğimi yazarım, hem mahkemeye veremezler. Verseler de beraat ederim. Türkiye’de bu kadar özgürlük tabii ki vardır.

2. İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla Avrupa Birliği’nin Türkiye için önemi nedir? Türkiye mutlaka Avrupa Birliğine dâhil olmalı mıdır? Eğer öyle ise Türkiye’nin batılılaşma ve modernleşme sürecinde en büyük problemi nedir?

Türkiye gibi iç toplumsal dinamiği zayıf olan ülkeler kendi kendilerine kaldıkları takdirde reform yapmakta çok zorlanırlar. Dışarıdan tetiklemek lazımdır.

Yalnız, bunu “Demokrasi ihraç edilebilir” biçiminde anlamak fevkalade yanlıştır. Çünkü bu, emperyalizm anlamına gelir. Buna karşılık, demokrasi bal gibi ithal edilir; eğer iyi bir ithalatçı varsa. Bu ithalatçının da adı, “aydın”dır ve bu aydın yaptığı “Yukarıdan Devrim”le bu ithal malının dağıtımını yapar, tüketimini sağlar.

AB’nin Türkiye için büyük önemi, bu tetikçi rolünü oynamasıdır. AB’ye girmek amacıyla yapılan reformlar Türkiye’yi uygarlığa taşır.

AB’ye dahil olmak, Türkiye’nin 1839 Tanzimat’tan beri yürüdüğü tek yol olan Batılılaşmanın terminal noktasıdır. Zaten, Atatürk milliyetçiliğinin en önemli amacı “muasır medeniyete erişmek ve onu geçmek”tir. Atatürk Batı’yı hiç sentezsiz aldı. Unutmayın, en önemli yasa olan Medeni Kanun tamamen tercümedir ve İsviçre’den tercümedir.

Muasır Medeniyet 1920’lerde Batı Avrupa idi. Bugün de Batı Avrupa. Ama o zamanki ve bugünkü Batı Avrupa arasında 180 derece fark var. Birincisi monist (anti-demokratik), ikincisi plüralist (demokratik). Bugün AB reformlarına karşı çıkanların anlayamadıkları bu. Anlayamadıkları oranda da, gerici oluyorlar. Kemalizm 1920 ve 30’larda fevkalade ileridir, bunu anlayamadığı için 2000’lerde fevkalade geridir.

3. Avrupa birliğine uyum sürecinde, insan hakları ve demokrasi alanında reformlar yapılabileceği (kanunlardan günlük hayata geçiş anlamında) ve bunun olumlu sonuçlar doğurabileceği kanaatinde misiniz? (Bu reformlar reformların uyum sürecine endeksli olması yani halk için istemli olarak değil de AB için yapılması toplum olarak bizleri rahatsızlandırmalı mıdır?)

Bizim gibi toplumlarda reformlar ancak “yukarıdan” yapılır. Her yukarıdan devrime bir aşağıdan tepki gelir. Bu normaldir. Bu gelecek diye yukarıdan devrimi yapmamak olmaz. Bu tepki gelecek diye Kemalist devrimler yapılmıyaydı bugün belki kadınlarımız hâlâ oy veremiyor olurdu.

Fakat Türkiye’de bu konudaki durum fazlasıyla ilginç:

1920’lerde bir yukarıdan devrim yapıldı; Kemalizm. Buna aşağıdan dinci bir tepki geldi.

Şimdi 2000’lerde ikinci bir yukarıdan devrim yaşıyoruz; AB Uyum Paketleri. Buna da aşağıdan bir tepki var: Kemalistlerin Sevr Paranoyası (a-Emperyalistler Geliyor!, b-Dinciler geliyor!).

İşin ilginç tarafı, ikinci yukarıdan devrimi en çok destekleyen AKP’nin 1920’lerde dinci tepki verenlerin torunu oluşu. Kemalistler de 1920’lerdeki yukarıdan devrimi yapanların torunları. Birinci husus Kemalizmin başarısını, ikincisi ise Kemalizmin kendini yenilememek yüzünden uğradığı başarısızlığı gösterir.

4. Bu reformlara gidilirken, bazı durumlarda halkın rahatsız olduğu gözlemleniyor. Örneğin düşünce özgürlüğü vatan hainliği(TCK-301), dini özgürlük-vicdan özgürlüğü(başörtü) irticaa gibi algılanabiliyor. Bunun sebebi nedir, gerçekte de halk bu reformlara hazır değil midir, yoksa bu yapay bir isyan mıdır?

Yastığımızı değiştirderseniz, iki gün uyuyamazsınız. Türkiye monist kimlikten plüralist kimliğe geçiyor. Çok rahatsız edici iştir.

5. Türkiye’deki etnik kökene dayanan ayrımcılık hakkındaki düşünceleriniz? Bunu tetikleyen sebepleri ve getirdiği sonuçları söyleyebilir misiniz? Avrupa birliğine uyum sürecinde bu sorun da bir çözüme kavuşacak mı?

2004 sonundan itibaren yükselen etnik Türk milliyetçiliğinin sebepleri şunlar:

- Bütün dünyada görülen bir sebep: Küreselleşmeye tepki. Fransa ve Hollanda’da bile böyle.
- PKK terörüne tepki.
- AB politikacı, devlet adamı ve yetkililerinin fevkalade sorumsuz demeç (özellikle Jenosit kavramını durmadan ısıtıp ısıtıp gündeme getirmek) ve eylemlerine (örneğin, Kıbrıs’ta evet diyen Türklerin AB dışında bırakılması, hayır diyen Rumların AB’ye alınması) tepki.

6. Türkiye ve Ermenistan arasındaki ilişkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Diasporanın aşırı kanadından çok çekinmelerine rağmen, bayağı iyiler. Ter Petrossian çok rasyonel davranmıştı. Bugünkü yöneticiler Taşnak destekli olmalarına rağmen epey sorumlu davranıyorlar. Ara sıra “Fransa’daki yasa iyi oldu” gibi irrasyonel demeçler vermelerine rağmen. Artık, buna da kimi sebeplerle ellerinin mahkum olduğunu unutmamak lazım.

Her iki tarafın da bu bela çukurundan kurtulmasının tek yolu, ikili ilişkileri normalleştirmeleridir. Burada iş daha çok Türkiye’ye düşer. Diplomatik ve ekonomik ilişkileri hiçbir şart ileri sürmeden normalleştirmeli Türkiye. Bu, Ermenistan’daki rasyonel insanların elini güçlendirir, diasporanın kendinden başka hiçbir şey düşünmeyen

aşırıların elini zayıflatır. Ama gel gör ki, jenosit kelimesi bunu tek başına önlüyor. Dünyada, tek bir kelimenin bu kadar büyük zarar verdiği bir tek örnek daha bilmiyorum.

7. 1915 olayları sizin bakış açınıza göre nasıl adlandırılmalı?

“Ermeni katliamları”.

Bunun Ermenicede mükemmel bir adı vardı: “Metz Yeğern”. Ama “jenosit” dedikleri takdirde bütün dünyanın ilgisini çekeceklerini gördüler, Metz Yeğern’i unuttular. Şimdi bu jenosit kelimesi hem 1915 katliamları konusunda hiçbir şey (ama gerçekten hiçbir şey) bilmeyen Türk halkının tüylerini diken diken ediyor ve öğrenmesini kesinlikle engelliyor, hem de diasporanın o kesimlerinin kendi kendini tatmin gibi bir şeye kendilerini bırakıvermelerine yol açıyor. Fevkalade irrasyoneldir.

8. Bu sorunun çözümü nasıl olmalı, Ermenistan tarafından önerilen önkoşulsuz diplomatik ilişki önerisi ve Türkiye tarafından önerilen tarih komisyonu hakkındaki görüşleriniz neler? Üçüncü ülkelerin konuya yaklaşımları ve soykırım kabul eden yasaları parlamentolarında geçirmelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yukarıda söyledim. Başlatmak Türkiye’ye düşer. İlişkileri normalleştirmek için ilk adımı atar. Ama ondan bir hafta sonra da tarih komisyonu kurulur. Ondan sonra her şey kurulur.

Bunun olduğu gün, iki unsur karalar bağlar: Diasporanın aşırı kanadı ve Üçüncü Ülkeler.

Üçüncü ülkeler Ermenilerin ve Türklerin tabağından karın doyuruyor. Katiyen hiçbir ilgileri yok tarihsel olayların ortaya çıkmasını istemekle. İlgileri olsaydı, Amerikalılar Yerli katliamını, Fransızlar Cezayirli katliamını vs. kabul ederlerdi.

Bu arada, Üçüncü Ülkelere tabaklarından yediren Ermenilerle Türkler aç kalıyor. Yazıktır, günahtır. Dahası, aptallıktır. İkinciler için.

9. Siz de konu soykırım ve Ermeni sorunu olduğunda Ermenileri, Türkiyeli, Ermenistanlı ve Diaspora Ermenileri olmak üzere, farklı gruplar olarak mı görüyorsunuz, size göre düşünce ve eylem anlamında birbirlerinden çok farklı mı hareket ediyorlar? Konunun çözümünde muhatap alınması gereken grup hangisidir sizce?

Burada en (hatta, tek) rasyonel hareket edenler, hem rasyonellik en çok kendilerinin işlerine yarayacağı için hem de bütün olayı en iyi onlar bildiği ve yaşadığı için, Türkiyeli Ermeniler. Diğerlerini yukarıda anlattım.

10. Türk-Ermeni sınırının kapalı olması bir Türk vatandaşı olarak sizi rahatsız ediyor mu? Bu konuda Türkiye’nin Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki sorunu, kendi sorunu imiş gibi gören (yani bu durumda da kendisini 3.ülke pozisyonuna düştüğü) ve öncelikle bu konunun halledilmesine endeksli Ermenistan politikasını nasıl eleştiriyorsunuz?

Türkiye, eğer milliyetçi ise, Azerbaycan'a değil kendi durumuna baksın. Nereden çıktı Türkiye'nin çıkarlarını Azerbaycan üzerinden savunmak? Kendi ülkesinin çıkarlarını savunmak yerine başka bir ülkeninkileri savunmak nereden çıktı?

Üstelik, Türkiye ile Ermenistan'ın arası düzelirse bundan ilk önce Azerbaycan ve bir milyon zavallı mülteciyi yararlanacak.

En çok zarar görenler de "Üçüncü Ülkeler" olacak. "Malı götürmeleri" olayı zorlaşacak veya ortadan kalkacak.

11. Bir analiz yapmamız gerekirse, iki tarafın da temel problemleri nelerdir sizce(hükümetler ve insanlar bazında) ?

Bunu yukarıda yeterince anlattım sanırım.

12. Bütün bu olaylar çerçevesinde sizce Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı İmparatorluğunun bir devamı mıdır ve tarihinde olanlar için sorumlu tutulabilir mi?

Tutulamaz. Türkiye 1923'ten önce olanlardan asla sorumlu tutulamaz.

Ama bugün Devlet, o günlerde Osmanlı'nın yaptığı katliamları inkar etmekten ve kendi halkından saklamaktan bal gibi sorumludur ve suçludur.

13. Hükümetleri, kalıplaşmış siyasi politikaları bir tarafa bırakalım, siviller ve sivil toplum kuruluşları olarak bizler neler yapabiliriz ve yapmalıyız?

Türkiye aydınları için yapılacak bir tek şey vardır: Türkiye halkını 1915'deki katliamlar konusunda aydınlatmak.

Ama unutmayalım, bu iş çok zordur. Çünkü diaspora, yukarıda söylediğim sebeplerden, bütün işi bırakıp "jenosit" kelimesini marş halinde besteleyip durmadan söylediği için Türkiye halkı öğrenmeyi reddetmektedir. Çünkü jenosit dediğiniz anda Türkiyeli insanın dedesini Nazi yaparsınız. Bu da yanlıştır. Tarihsel koşullar ve bilimsel olarak yanlıştır. Sabahın 4'ünde yangın alarmıyla uyandırılan insan tepki göstermekten başka bir şey yapamaz. Diaspora eğer Türkiye insanının ve devletinin 1915'deki katliamları tanımasını istiyorsa, ki bunu istediğini söylüyor, kendi ayağına ateş etmeyi bıraksın. Jenosit marşları söyleye söyleye kendi kendini tatmin etmeyi bıraksın. Biz Türkiye aydınlarının işini zorlaştırmaktan başka bir şey yapmıyor çünkü.

Tabii, diasporanın amacı buysa, yaptığı herşey rasyoneldir. Aynen devam etsin. Hiç durmasın.

Bir de, diasporanın aşırı kanadı, ne istediğine artık bir karar versin. Tanıma mı istiyor, tazminat mı istiyor, toprak mı istiyor, hepsini birden mi istiyor. Bir karar versin de Türkiye halkı daha rahat düşünsün. Diaspora önce kendi arasında anlaşsın bir zahmet.